

INBRENG VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

De vaste commissie voor Justitie en Veiligheid heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd over de volgende stukken:

- Geannoteerde agenda informele JBZ-Raad van 20 en 21 juli 2023 (Kamerstuk 32 317, nr. 845);
- Verslag van de formele JBZ-Raad van 8-9 juni 2023 (Kamerstuk 32 317, nr. 842).

De voorzitter van de commissie,
Kat

De adjunct-griffier van de commissie,
Meijer

Inhoudsopgave

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

- Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie
- Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

II Reactie van de bewindspersoon

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de geannoteerde agenda voor de informele Raad Justitie en Binnenlandse Zaken op 20 en 21 juli 2023. Zij hebben hierover nog enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de VVD-fractie lezen dat op 21 juni 2023 de Raadsposities op de ontwerpverordeningen voor de verzameling en overdracht van Advance Passenger Information (API) voor grensbewakings- en rechtshandavingsdoeleinden zijn aangenomen. Kan de Staatssecretaris toelichten op welke manier het voorstel API Grensbewaking illegale migratie tegengaat? Hoe groot zal de impact op illegale migratiestromen naar verwachting zijn, wanneer het voorstel wordt aangenomen en geïmplementeerd?

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd te lezen dat door Nederlandse inzet het mogelijk is API-gegevens langer te bewaren ten behoeve van de bestrijding van illegale migratie. Daarentegen is het teleurstellend dat het niet is gelukt de reikwijdte van het API Grensbewakingsvoorstel naar uitgaande vluchten en intra-Schengen vluchten uit te breiden. Kan de Staatssecretaris toelichten op welke andere manier er alsnog meer controle kan komen op uitgaande vluchten en intra-Schengen vluchten? Kan de Staatssecretaris toelichten op welke wijze hierin samengewerkt kan worden tussen lidstaten? Op welke wijze kan straks informatiedeling plaatsvinden?

Verder lezen de leden van de VVD-fractie dat de Europese Commissie een onderzoek uitvoeren naar het opstellen van een wetgevend kader ten behoeve van de verzameling van API-gegevens bij andere vervoersmodaliteiten. Wat deze leden betreft is dit een belangrijk onderdeel om meer controle op de (illegale) migratiestromen te krijgen. Is de Staatssecretaris bereid om in EU-verband een voortrekkersrol te nemen om ook op andere vervoersmiddelen dan vliegtuigen meer controle te krijgen ten behoeve van het tegengaan van illegale en secundaire migratie? Kan bij het onderzoek ook gekeken worden naar de inzet van camera's, op bijvoorbeeld snelwegen en grensovergangen, en meer internationale samenwerking?

De leden van de VVD-fractie vragen welke lessen de Staatssecretaris trekt uit recent beleid van Denemarken om meer grip te krijgen op migratie. Welke mogelijkheden ziet de Staatssecretaris om recent Deens beleid en wetgeving toe te passen in Nederland? Kan de Staatssecretaris hier concrete voorbeelden van geven?

De leden van de VVD-fractie vinden het van het grootste belang dat instrumentalisering van migratie wordt tegengaan. Autocraten aan de buitengrens van Europa mogen migratie niet als wapen gebruiken om de EU onder druk te zetten. Deelt de Staatssecretaris de mening van deze leden dat het zowel in het belang van migranten, als de EU is dat Europese wetgeving de ruimte biedt om instrumentalisering van migratie te bestrijden? Vindt de Staatssecretaris ook dat hiervoor strengere regels en wetten nodig zijn dan voor andere elementen uit het Gemeenschappelijk Europees Asiel Systeem (GEAS)?

Het afgelopen jaar heeft Nederland ervaren dat de Europese wetgeving rond asiel te rigide is in tijden van een asielcrisis, zo stellen de leden van de VVD-fractie. Tegelijkertijd is het in het belang van Nederland dat zoveel mogelijk asielzoekers een opvang en procedure krijgen aan de buitengrens, en dat EU-landen niet een crisis als excuus gebruiken om asielzoekers door te sturen. Hoe vindt de Staatssecretaris een optimale balans tussen flexibiliteit in tijden van crisis en er wel voor zorgen dat opvang en procedures plaatsvinden op de juiste plek? Welke flexibiliteit wil de Staatssecretaris geven aan landen om ervoor te zorgen dat ze opvang en procedures ook in tijden van crisis kunnen uitvoeren?

De leden van de VVD-fractie zijn verheugd dat er een deal tot stand is gekomen tussen de Europese Unie en Tunesië. Deze leden zien dit als een belangrijke stap in het tegengaan van illegale migratie over de Middellandse Zee. Kan de Staatssecretaris meer informatie geven over de inhoud van de gemaakte afspraken? Vanaf wanneer verwacht de Staatssecretaris dat de eerste effecten van deze deal zullen optreden? Hoe zal worden gemonitord of Tunesië zich aan de afspraken houdt en wat zijn de consequenties indien Tunesië de afspraken niet naleeft?

Het kabinet heeft terecht aangegeven dat deze afspraken een eerste stap zijn, zo constateren de leden van de VVD-fractie. In welke opzichten zou de Staatssecretaris de afspraken met Tunesië willen verbreden en verdiepen, zodat zowel Tunesiërs als migranten met andere nationaliteiten naar Tunesië kunnen worden teruggestuurd? Daarnaast is het van belang dat er meer migratiedeals worden gesloten met herkomst- en doorreislanden in het Midden-Oosten en (Noord-)Afrika. Bij welke landen ziet de Staatssecretaris hiervoor op de korte termijn mogelijkheden? Hoe gaat de Staatssecretaris zich ervoor inzetten dat er de komende periode meer van dergelijke migratieafspraken tot stand komen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de D66-fractie

Russische agressie tegen Oekraïne en de gevolgen voor interne veiligheid

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van de signalering van de Adviesraad Migratie met betrekking tot de tijdelijkheid van het verblijf van Oekraïense ontheemden in Nederland en breder in de EU. Deze leden onderschrijven de zorgen van de Adviesraad over het effect van de onzekerheid van de Tijdelijke beschermingsrichtlijn op de Oekraïners zelf. Zij ondersteunen de inzet van de Staatssecretaris om te pleiten voor tijdige besluitvorming over de verlenging hiervan. Daarnaast roepen deze leden de Staatssecretaris op om als Nederland een koploper te blijven in het realiseren van beleid voor de lange termijn en uiterlijk voor het einde van 2023 duidelijkheid hierover te verschaffen.

Migratie

De leden van de D66-fractie kijken met ontzetting en onrust naar recente berichten over het beschieten van reddingswerkers op de Middellandse Zee door de Libische kustwacht. Welke acties gaat de Staatssecretaris ondernemen om te zorgen dat dergelijke behandeling van reddingswerkers niet meer voorkomt en dat de Europese Commissie als hoedster van de verdragen daadwerkelijk actie gaat ondernemen?

De leden van de D66-fractie hebben al vaker hun zorgen uitgesproken over de samenwerking met Libië en roepen nogmaals in herinnering dat de Verenigde Naties (VN) de situatie van migranten in Libië beschrijft als misdaad tegen de menselijkheid. Deze leden maken zich dan ook zorgen over soortgelijke plannen voor het financieren van de Tunesische kustwacht en vragen de Staatssecretaris zich er hard te maken dat financiële steun aan Tunesië niet tot dezelfde misstanden mag leiden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de PVV-fractie

De leden van de PVV-fractie hebben in de media vernomen dat de EU een migratiedeal met Tunesië heeft gesloten. Tunesië zou hiervoor één miljard euro krijgen. Deze leden willen alle details van deze afspraak ontvangen, waaronder de totstandkoming van deze deal, de financiële gevolgen daarvan, de voorwaarden van de deal en concreet wat Tunesië gaat doen om de migratiestromen tegen te houden.

De leden van de PVV-fractie vragen een nadere uitleg over de Procedureverordening en de Asiel en migratiemanagementverordening welke vorige maand zijn aangenomen in de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken. Deze leden willen concreet weten welke groepen migranten bij aankomst in de EU kunnen worden vastgehouden tijdens de registratie en screening. Klopt het dat kansrijke asielzoekers bij aankomst niet kunnen worden vastgehouden?

De leden van de PVV-fractie vragen wat er gebeurt als onvoldoende lidstaten bereid zijn asielzoekers over te nemen. Heeft de Europese Commissie de bevoegdheid om lidstaten te dwingen asielzoekers over te nemen van de aankomstlanden?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden van de SP-fractie vinden het lastig om inbreng te geven zonder onderliggende stukken, los van de geannoteerde agenda, maar hebben vooralsnog de volgende vragen en opmerkingen.

Allereerst hebben de leden van de SP-fractie vragen over de Tunesiëdeal. Ondanks de kritiek uit deze Kamer en van maatschappelijke organisaties heeft een ondemocratisch college (de Europese Commissie) afspraken gemaakt met een ondemocratisch regime. Krijgt het parlement de tekst van de afspraken snel toegestuurd? Wat is de rechtsgrond van dit *memorandum of understanding* (MoU) en wat zijn de mogelijkheden van de lidstaten om deze afspraak af te wijzen? Mede gezien de demissionaire status van dit kabinet, dat controversiële besluiten moet uitstellen, vinden deze leden de deal zeer bedenkelijk.

Bij het voorstel om de Instrumentaliseringverordening samen te voegen met de Crisisverordening zien de leden van de SP-fractie een potentieel risico dat de woorden «instrumentalisering» en «crisis» onderhevig zijn aan devaluatie, hetgeen door lidstaten misbruikt kan worden. Hoe ziet de

Staatssecretaris dat? Is er sprake van een (min of meer) objectieve definitie?

Verder vragen de leden van de SP-fractie wat het tijdsplan is van de trilog over het Pact, nadat er op 8 juni 2023 een akkoord kwam over de Raadspositie.

Tot slot krijgen de leden van de SP-fractie graag een update over het onderzoek naar de rol van de Griekse autoriteiten in de scheepsramp van half juni 2023. Is de onafhankelijkheid van dit onderzoek geborgd?

Vragen en opmerkingen van de leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie hebben kennisgenomen van de agenda voor de komende JBZ-Raad. Uit de media hebben deze leden begrepen dat er in de loop van zondag 16 juli een MoU tot stand is gekomen tussen de EU en de Tunesische regering over de samenwerking op migratie. Zij ontvangen graag een precies overzicht van de gemaakte afspraken.

Daarnaast vragen de leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie naar de concrete (rechts)waarborgen met betrekking tot de effectieve handhaving van de mensenrechten en de naleving van het VN-Vluchtelingenverdrag bij de uitvoering van de Tunesiëdeal. In de afgelopen weken is genoegzaam gebleken dat de Tunesische autoriteiten grove mensenrechtenschendingen plegen en mensen zelfs zonder eten en drinken uitzet in de woestijn over de grens met Libië. Welke concrete garanties zijn afgegeven dat vluchtelingen en migranten conform de EU-mensenrechtenstandaard en het VN-Vluchtelingenverdrag zullen worden behandeld? Welke mogelijkheden zullen worden geboden om daarop vanuit de EU en niet-gouvernementele organisatie (ngo's) toezicht te houden? Op welke wijze zullen EU-organisaties zoals Frontex gaan samenwerken met de Tunesische autoriteiten? Wie is bevoegd om klachten van vluchtelingen en migranten in behandeling te nemen? Hoe wordt erin voorzien dat refoulement wordt voorkomen? Zijn er afspraken gemaakt over democratie en rechtsstaat in Tunesië? En, ten slotte, wanneer krijgt de Kamer de concrete tekst van de Tunesiëdeal voorgelegd?

Crisis- Overmacht- en Instrumentaliseringverordening

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie hebben de nodige vragen over de voorgestelde Crisis-, Overmacht- en Instrumentaliseringverordening. Daarover wordt, naar deze leden begrepen, op korte termijn een Raadspositie beoogd. Met name het onderdeel «instrumentalisering» baart zorgen. Eind 2022 verwierpen veel EU-lidstaten het voorstel vanwege het ondermijnende effect op het EU-asiel-acquis. Deze leden lezen dat vrijwel elke grotere migratiestroom aangemerkt zou kunnen worden als «instrumentalisering». Ook reddingen op zee na een Search and Rescue (SAR)-operatie kunnen hieronder vallen, waardoor het oorspronkelijke idee van een dreiging vanuit een staat is losgelaten.

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie stellen dat er, als een dergelijke situatie van instrumentalisering wordt vastgesteld, een «keuzemenu» in werking treedt waarbij (grens-) lidstaten kunnen afwijken van de Europese asielregels. Er worden bepaalde «registratiepunten aan de grens» aangewezen waar men een beschermingsverzoek zou moeten indienen en er geldt een wachttijd van een paar weken voor de registratie van asielzoekers. Tot die tijd zit men «in limbo» en is het gevaar van

pushbacks levensgroot, zo stellen deze leden. Ook gelden minder waarborgen voor detentie, rechtsbijstand en opvangomstandigheden.

De leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie constateren dat het erop lijkt dat de huidige voorstellen zijn gekopieerd van de door Polen toegepaste noodmaatregelen op de door Belarus georkestreerde vluchtelingenstroom. Het leidde destijds tot inhumane situaties waarbij vluchtelingen letterlijk in limbo raakten en tientallen mensen om het leven kwamen. Het roept de vraag op of deze samengestelde Verordening niet zal leiden tot een toename van schendingen van mensenrechten, waaronder illegale pushbacks.

Deelt de Staatssecretaris de gedachte van de leden van de PvdA- en GroenLinks-fractie dat als gevolg hiervan «secundaire migratie» naar noordwestelijke bestemmingslanden te verwachten valt, omdat asielzoekers aan de grens in limbo zitten, tijdelijk niet geregistreerd worden en doorreizen naar een land waar ze mogelijk wél beschermd worden en toegang hebben tot een asielprocedure? Het maakt het EU-asielsysteem zwakker in plaats van sterker doordat lidstaten tijdelijk EU-recht buiten werking kunnen stellen en hierdoor grotere onderlinge verschillen ontstaan. Deze leden ontvangen graag een reactie op bovenstaande.

Vragen en opmerkingen van de leden van de ChristenUnie-fractie

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda en het verslag. Zij hebben daarnaast vragen over de overeenkomst die gesloten is tussen de EU en Tunesië over de beperking van irreguliere migratie.

Om te beginnen vragen de leden van de ChristenUnie-fractie welke controlemechanismen in de overeenkomst zijn opgenomen ten aanzien van de materiële naleving van mensenrechten verdragen. Hoe kan Tunesië hierop aangesproken worden en hoe kan naleving afgedwongen worden?

De leden van de ChristenUnie-fractie willen daarnaast van de Staatssecretaris weten of hij kan uitsluiten dat we in een zelfde situatie als met Libië terechtkomen waarbij de door de EU ondersteunde kustwacht mensen van zee haalt en in een situatie brengt waar zij onmenselijk behandeld worden.

Vragen en opmerkingen van de leden van de SGP-fractie

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het feit dat er een deal is gesloten met Tunesië. Zij vragen de Staatssecretaris wanneer het parlement de uitwerking van de migratiedeal met Tunesië ontvangt, zodat het parlement tijdig betrokken kan worden in besluitvorming. Hoe ziet de Staatssecretaris het proces van besluitvorming ten aanzien van de deal voor zich? Wat zijn de eerstvolgende stappen, in Nederland en binnen de Europese Unie?

II Reactie van de bewindspersoon